

Bijlage 4: Overlegstructuur bodem en ondergrond

Bijlage bij bestuurlijke afspraken, daarin genoemd E

Herziening structuur voor afstemming tussen overheden voor bodem en ondergrond

Inleiding

Voor het overleg tussen VNG, IPO, UvW en het Rijk over Bodem en Ondergrond is een herziening van de structuur nodig. De aanleiding hiervoor is divers. Belangrijkste is dat Bodem en Ondergrond weer in de politieke belangstelling staat. Daarnaast kunnen signalen die spelen in de maatschappij moeilijk doordringen. De bestaande overleggen zijn niet of slecht met elkaar verbonden waardoor escalatie, de-escalatie en delegeren lastig is. Ook kunnen rondzwevende issues niet altijd ergens landen. Voor de herziening is daarom een aantal kaders bepaald en vervolgens is daarmee een structuur gemaakt met rollen en een overlegfrequentie.

Let wel: dit voorstel heeft de focus op het overheidsdeel van het relatiebeheer. Overige stakeholders en het daarbij behorende relatiebeheer heeft ook de aandacht, maar maakt geen onderdeel uit van dit voorstel.

Criteria voor de overlegstructuur

Gezien de ervaringen moet de structuur het volgende bieden:

- **Continuïteit in relatiebeheer.** De backbone van het relatiebeheer blijft bestaan, onafhankelijk van de looptijd van convenanten en programma's.
- **Faciliteert de beleidscyclus.** We dwingen onszelf te focussen op het evalueren van het beleid aan de hand van monitoring door dit te agenderen in de overleggen.
- **Afstemming strategie en actualiteit.** Het voorziet in afstemming van zowel strategie en lange termijn als voor actuele en uitvoeringsgerichte onderwerpen.
- **Afstemming op alle niveaus.** Het voorziet in afstemming op niveau van medewerker, management/directie en bestuur.
- **Verbinding tussen niveaus.** Het geeft de mogelijkheid voor escalatie van de werkvloer, via management/ directie naar bestuurlijk niveau en voor de-escalatie en delegeren.
- **Verbetering relatie.** Het biedt ruimte voor het werken aan de onderlinge relatie en verbetering voor de procesgang zodat de inhoud beter uit de verf komt.
- **Clustering.** Het clustert zoveel mogelijk onderwerpen en stakeholders en voorkomt teveel aan overlap/ dubbel werk.
- **Leanheid.** Elk overleg in de structuur moet onderbouwde toegevoegde waarde hebben en houden.

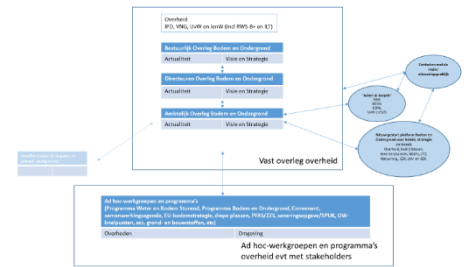
Kaders voor een overlegstructuur:

- Continuïteit in relatiebeheer
- Afstemming strategie en actualiteit.
- Faciliteert de beleidscyclus
- Afstemming op alle niveaus.
- Verbinding tussen niveaus.
- Verbetering relatie
- Clustering.
- Leanheid.

Structuur overleg Bodem en Ondergrond

In bijlage 1 is een aanzet tot een structuur opgenomen. Hiernaast staat een miniatuur.

In de overlegstructuur wordt onderscheid gemaakt in vast overleg en ad hoc-werkgroepen. Het vaste deel is de backbone van het relatiebeheer en staat los van looptijden van convenanten en programma's. Strategie en actualiteit staan op de agenda en de voorzitter bewaakt dat de waan van de dag niet de agenda overheerst. Er worden drie niveaus onderscheiden: bestuurlijk, directeuren en ambtelijk overleg.

De agenda is tot nu toe beperkt tot met name PFAS en bestuurlijke afspraken. Deze zal worden verbreed tot alle bestuurlijk relevante onderwerpen op het vlak van Bodem en Ondergrond.

Het DO en BO. Het bestuurlijk overleg en het directeurenoverleg dat nu al bestaat zal in frequentie omlaag gaan naar 2 maal per jaar. Het directeurenoverleg is hierbij het voorportaal van het bestuurlijk overleg en wordt daarmee minder inhoudelijk dan nu het geval is. De frequentie zal 2+1 maal per jaar plaatsvinden. Het extra overleg is bedoeld voor reflectie en strategie, actualiteit wordt daarbij buiten de agenda gehouden. Focus op strategie en toekomst is belangrijk om van een reactieve naar een proactieve manier van werken te komen.

Het DO fungeert als opdrachtgever voor het ambtelijk overleg Bodem en Ondergrond.

De laag onder het DO. Deze laag is nu fragmentarisch, onvolledig en niet goed gekoppeld aan het DO en BO. Omdat het DO minder frequent overlegt zal er een zwaardere inzet op dit ambtelijke niveau nodig zijn.

Dat betekent:

- Het ambtelijk overleg zal een filterfunctie vervullen voor het DO en BO en zal een eenheid maken van de losse fragmenten daaronder (die volgen uit ad hocwerkgroepen en programma's) en zal de bestuurlijk relevante zaken daaruit destilleren.
- Hiervoor is een voorzitter nodig (vanuit het Rijk) met overzicht, politieke sensitiviteit en met een link naar het management. Deze bewaakt het principe dat er geen plaats is voor diep inhoudelijk discussies, hoofdlijnen is waar het om gaat. De voorzitter zorgt ervoor dat alle deelnemers gelijkwaardig deel kunnen nemen. Voor een goede invulling van het voorzitterschap worden inhoudelijke punten vanuit het Rijk ingebracht door een andere vertegenwoordiger van het Rijk.
- Voor verslaglegging, voortgangsbewaking en planning is ondersteuning door een secretaris nodig.
- Een zeker mandaat voor het ambtelijk overleg is nodig om te bepalen welke onderwerpen door moeten naar het DO en BO en welke zelfstandig kunnen worden afgehandeld.
- Dat vraagt ook wat van de bezetting vanuit de overheden voor dit overleg. Hier zijn mensen nodig die overzicht hebben en bestuurlijk sensitief zijn.
- Voorgaande maakt dat agenda, verslagen en afspraken goed moet worden vastgelegd. Dit op zo'n wijze dat hiermee ook de achterban en het DO geïnformeerd kunnen worden en helder is wat de afspraken zijn geweest en wat er van terecht is gekomen. Vandaar de vraag om een secretaris.

De structuur met drie lagen van overleg tussen de overheden voor bodem en ondergrond zal bijdragen aan het beter volgen van de PDCA cyclus van het bodem en ondergrond beleid. Maar ook voor het monitoren van de bestuurlijke afspraken, waaronder de nog op te stellen samenwerkingsagenda. Het is nadrukkelijk een nationale structuur. Zeker met de komst van de omgevingswet is het van belang te volgen hoe de uitwerking voor bodem en ondergrond in de praktijk zal verlopen. Dat betekent wel dat de verbinding tussen het ambtelijk overleg en de regio nog goed moet worden ingericht. De netwerken van met name de VNG en IPO zoals WEB en BOOG spelen hier een belangrijke rol in, maar ook die van de UvW.

Ad hoc-werkgroepen en programma's. Onder dit vaste ambtelijke overleg kunnen bij nieuwe issues of signalering van trends ad hoc-werkgroepen worden gehangen. En in uitzonderlijke gevallen programma's. Nu blijven nieuwe signalen vaak ongeadresseerd zweven. Focus zal liggen op het oplossen van acute knelpunten en op de analyse van trends en de vraag of aanpassing van beleid noodzakelijk is. Hiermee draagt dit bij aan de PDCA van de beleidscyclus. Deze werkgroepen koppelen terug aan het vaste ambtelijke overleg. Als alternatief voor de werkgroepen kan besloten worden nieuwe issues bij lopende programma's onder te brengen.

De ervaring leert dat deze werkgroepen ook gebaat zijn bij strak voorzitterschap (niet bij voorbaat het Rijk). Dat voorkomt dat een werkgroep een steeds bredere agenda krijgt, rollen onduidelijk worden en dat een werkgroep geen einddatum heeft. Regelmatige evaluatie is daarom noodzakelijk (lean-heid). Een redelijke looptijd van een werkgroep varieert van een paar maanden tot een paar jaar.

Andere connecties. In de structuur is zichtbaar dat het vaste ambtelijke overleg relaties heeft met WEB, BOOG, ODNL, B+ en andere overheids-gremia. In de ad hocwerkgroepen en programma's kunnen ook leden zitten van het bedrijfsleven of andere stakeholders uit de maatschappij. Daarnaast heeft elke overheidsorganisatie haar eigen netwerken met stakeholders, maar dat maakt zoals gezegd geen onderdeel uit van dit voorstel.

Risicoparagraaf

Alleen een structuur voor afstemming voor het beleidsdomein van Bodem en Ondergrond is geen garantie voor succes. Het is slechts een huis en het valt of staat met de juiste bemensing en hoe het benut wordt. Nadere beschouwing leert het volgende:

- De koepels geven aan dat ze kampen met een personeelstekort. Dat heeft te maken met enerzijds financiering en anderzijds de krapte op de arbeidsmarkt.
- Het voorstel betreft een nationale structuur. Om de verbinding tussen beleid en uitvoering te versterken is aandacht nodig voor de koppeling met de regionale structuur. De genoemde netwerken van de koepels kunnen hier een belangrijke rol in vervullen. Ook zal het pas gestarte platform voor Bodem en Ondergrond hier een rol in vervullen. Koepels, kennisinstellingen, stakeholders uit de maatschappij en het Rijk komen hierin bijeen.
- Om in metaforen te blijven: nadat het huis gebouwd is en de bewoners hun intrek hebben genomen moet het huishouden wel goed gemanaged worden. Periodieke evaluatie en bijsturing is daarom nodig. Daarbij kan onderscheid worden gemaakt in de aspecten proces, inhoud en relatie.
- Een belangrijk punt om bewust van te zijn is belangenbehartiging. De insteek is om als 1 overheid op te treden in de voorgestelde structuur, maar in de praktijk zal het eigen belang regelmatig naar voren komen.

